

FINNMARKSKOMMISJONENS RAPPORT FOR FELT 1- Stjernøya/Seiland

Alta, 20. mars 2012

v/ kommisjonsleder

Jon Gauslaa

Grunnlaget for konklusjonene

- Feltet omfatter all FeFo-grunn (**ikke** privat grunn) på Stjernøya og Seiland. Det ble utlyst 26. februar 2009 i samsvar med reglene i finnmarksloven §§ 30 og 31.
- Muntlige kilder: Folkemøter, høringsmøter, befaringer, partsmedvirkning, interesserepresentanter.
- Kommisjonen har gjennomført sakkyndige utredninger:
 - feltutredning om bruk og rettsoppfatninger (februar 2011)
 - Tematiske utredninger (allmennhetens ressursbruk, sjølaksefiske generelt og i feltet, rettshistorie)
- Arkivundersøkelser (FeFo, statsarkivet, Riksarkivet).
- Andre kilder (historisk litteratur, bygdebøker, rettspraksis, tidligere utredninger om lokal bruk, juridisk litteratur).

Grunnlaget for konklusjonene

Denne faktiske informasjonen har dannet grunnlaget for kommisjonens vurdering av:

- hvilken bruk som har vært utøvd i feltet (varighet, omfang, innhold, sammenheng, eksklusivitet/dominerende),
- hvilke rettsoppfatninger bruken har vært et utslag av, og hvilke rettsoppfatninger bruken har gitt opphav til.

Konklusjonene bygger på gjeldende rettsprinsipper om rettserverv med grunnlag i langvarig bruk

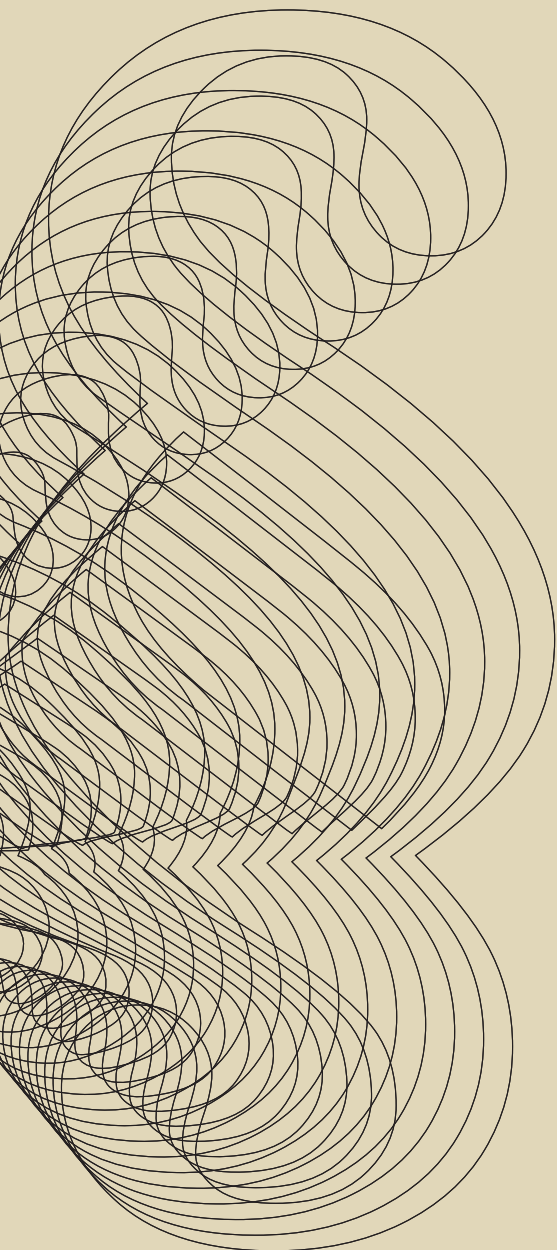
- alders tids bruk, hevd, lokal sedvanerett, festnede forhold. Den nevnte ervervsgrunnlagene stiller krav om:
 - *langvarig og sammenhengende bruk av et visst omfang, og hvor bruken er basert på en beskyttelsesverdig oppfatning om at bruken er utslag av en rettighet (god tro).*

Saker som er behandlet

Kommisjonen har realitetsbehandlet åtte saker

- **Kollektive krav:**
 - Reinbeitedistrikt 25; eiendomsrett til all FeFo-grunn på Stjernøya
 - ikke medhold i eiendomsrett, bruksrett stadfestet i samsvar med reindriftsloven).
 - Sara-gruppen; eiendomsrett til deler av FeFo-grunnen på Stjernøya
 - ikke medhold i eiendomsrett, bruksrett til reindrift i behold)
 - Fjordfiskernes forening; bruksrettigheter for fastboende på øyene (beite, hogst, jakt, fangst og fiske mv.)
 - Delvis medhold, ved at det stadfestes at rettighetene i hovedsak har en opprinnelig karakter og et selvstendig rettsgrunnlag, selv om de ikke går ut over finnmarkslovens rammer).

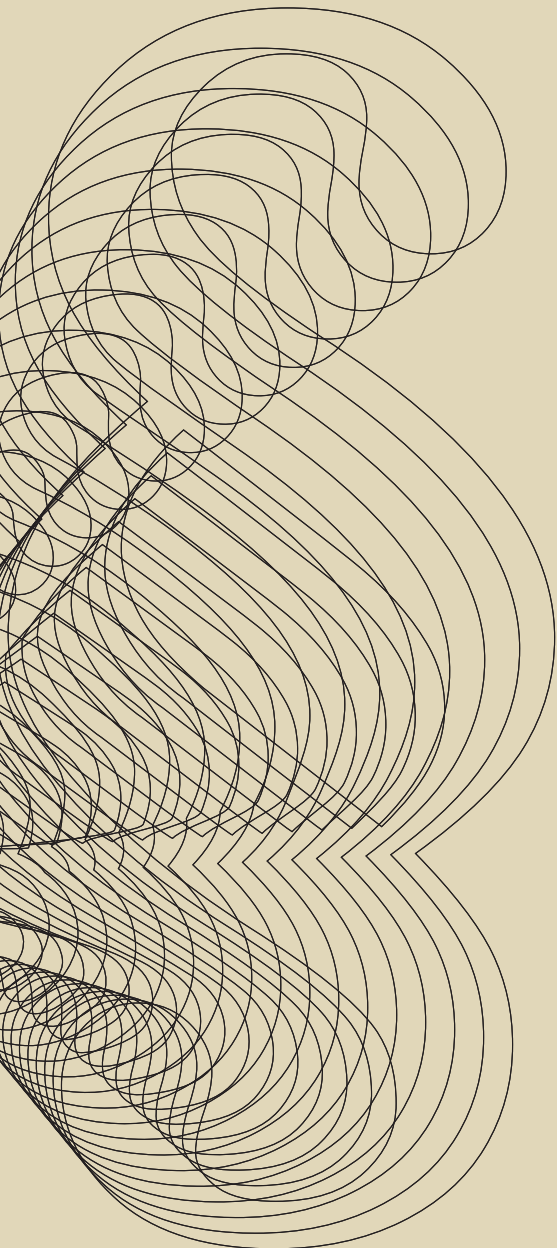

Saker som er behandlet

Kommisjonen har realitetsbehandlet åtte saker

■ **Individuelle krav:**

- Aslak Loso (eiendomsrett til 0,02 km² i Store Bekkarfjord, Seiland; medhold).
- Rolf Hagder Pedersen (eiendomsrett til 0,02 km² på Stjernøya, ikke medhold).
- Knut Mørk (bruksrett til garnfeste ved Bårdfjordnes, Seiland, medhold).
- Tor Mikkola (diverse bruksrettigheter, delvis fanget opp av kravet til Fjordfiskernes forening, delvis utenfor mandatet).
- Jorunn og Sigrun Elden (eiendomsrett til 0,01 km² på Altneset, Seiland, ikke medhold).

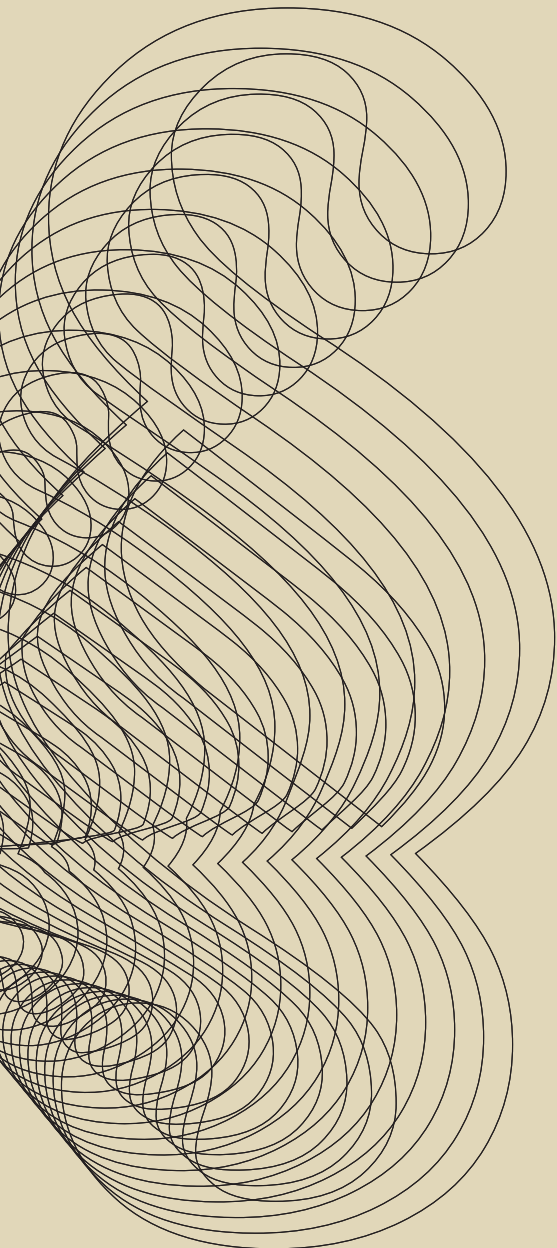

Saker som ikke er behandlet

Kommisjonen har mottatt 11 meldinger/krav om mulige rettigheter som ikke er realitetsbehandlet fordi:

- Spørsmålet faller utenfor kommisjonens mandat
 - Grenser mellom private eiendommer, rettigheter som ligger til slike eiendommer (f.eks. laksefiske i sjø på privat grunn).
- Spørsmålene er ikke egnet for behandling i kommisjonen, jf. finnmarksloven § 30 tredje ledd:
 - gresedragning mellom FeFo-grunn og tilstøtende privat grunn (kommisjonen kan ikke avgjøre slike spørsmål med rettslig bindende virkning, jordskifteverket er bedre egnet).
- Nærmere undersøkelser har vist at det ikke påstås ervervet rettigheter som har et selvstendig grunnlag ved siden av – eller som går lenger enn – finnmarksloven.

Spørsmål behandlet uavhengig av krav

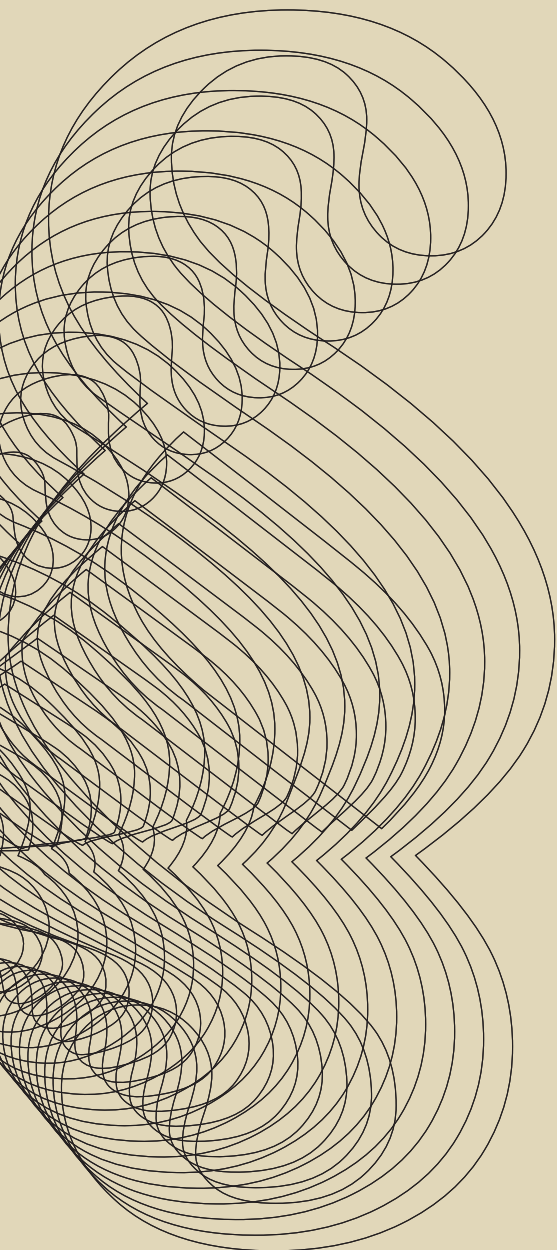
Kommisjonen skal etter finnmarksl. § 33 bokstav a), jf. § 32 uttale seg om hvem som er grunneier i feltet, og hvilke bruksretter som gjelder der uavhengig av fremsatte krav.

En har derfor også behandlet visse spørsmål om mulige kollektive rettsdannelser som det ikke er fremsatt krav om

- Reindriftsrettigheter på Seiland
- Laksefiske i sjø på/utenfor FeFos sjøgrunn

Spørsmål om mulige *individuelle rettighetserverv* som ikke er brakt inn for kommisjonen, er ikke vurdert.

- Slike spørsmål kan bringes inn for de alminnelige domstolene. Det samme gjelder andre spørsmål som kommisjonen ikke har behandlet.

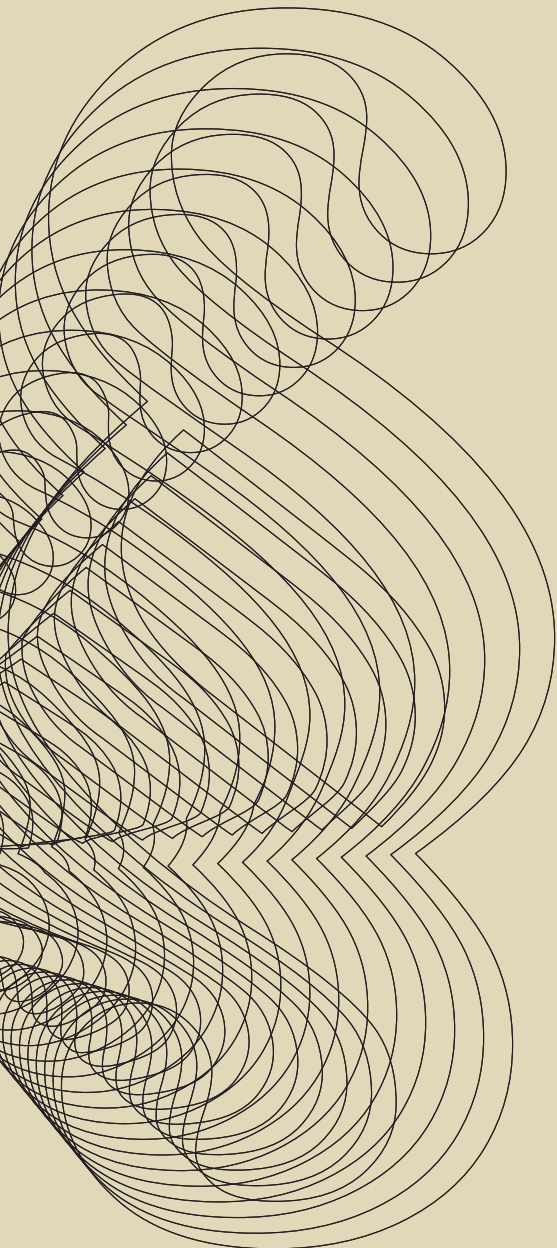

Nærmere om konklusjonene

Eiendomsrett

- Den grunnen som ble overdratt til FeFo fra Statskog ved finnmarkslovens ikrafttreden utgjør noe under 800 km²
- Grunnen er eid av FeFo med unntak av 0,02 km² i Store Bekkarfjord som er eid av Aslak Loso
- Reindriftens krav om *eiendomsrett* til hele eller deler av Stjernøya har ikke ført frem (men reindriften har bruksrett).
 - Vilkåret om eksklusiv/dominerende bruk er ikke oppfylt.
 - Lokalbefolkningens bruk har over tid vært vel så omfattende som reindriften. Staten har disponert som grunneier siden før innlandssamene tok i bruk øya som sommerbeite.
 - Det har heller ikke over tid eksistert noen rettsoppfatning blant reineierne om at de er grunneiere.

Nærmere om konklusjonene

Bruksrett

- Lokalbefolkningen i feltet har kollektive bruksrettigheter til bl.a. bufebeite, hogst og jakt, fangst og fiske.
 - Finnmarksloven stadfester/kodifiserer rettigheter som var etablert før staten begynte å regulere dem på 17- og 1800-tallet
 - Rettighetene har et selvstendig rettsgrunnlag, og er følgelig beskyttet mot opphevelser og sterke innskrenkinger (Grl § 105).
 - Rettighetene må – som i dag – utøves innenfor de rammene som følger av finnmarksloven og annen relevant lovgivning.
 - Bruksretten har et *dobbelt rettsgrunnlag*; rettsdannelse/retts-erwerb med grunnlag i langvarig bruk og finnmarksloven.
 - Rettstilstanden er av allmenningsliknende art (bruksrettigheter ligger til lokalbefolkningen, eiendomsretten til grunnen til andre; i statsallmenningene til staten i Finnmark til FeFo).

Nærmere om konklusjonene

Bruksrett

- FeFo disponerer over rettighetene i medhold av finnmarksloven.
 - FeFo vil ikke kunne disponere på en måte som fortrenger de lokale brukerne fra deres tradisjonelle bruks- og høstingsområder.
- Den øvrige befolkningens rettigheter i feltet (kommunens og fylkets innbyggere, andre) har kun sitt grunnlag i loven, og har ikke samme rettslige vern som den lokale bruken
 - Den bruken som har grunnlag i loven må stå tilbake for den lokale bruken ved ressursknapphet (prinsippet samsvarer med FeFos strategidokument, 1. april 2011).

Nærmere om konklusjonene

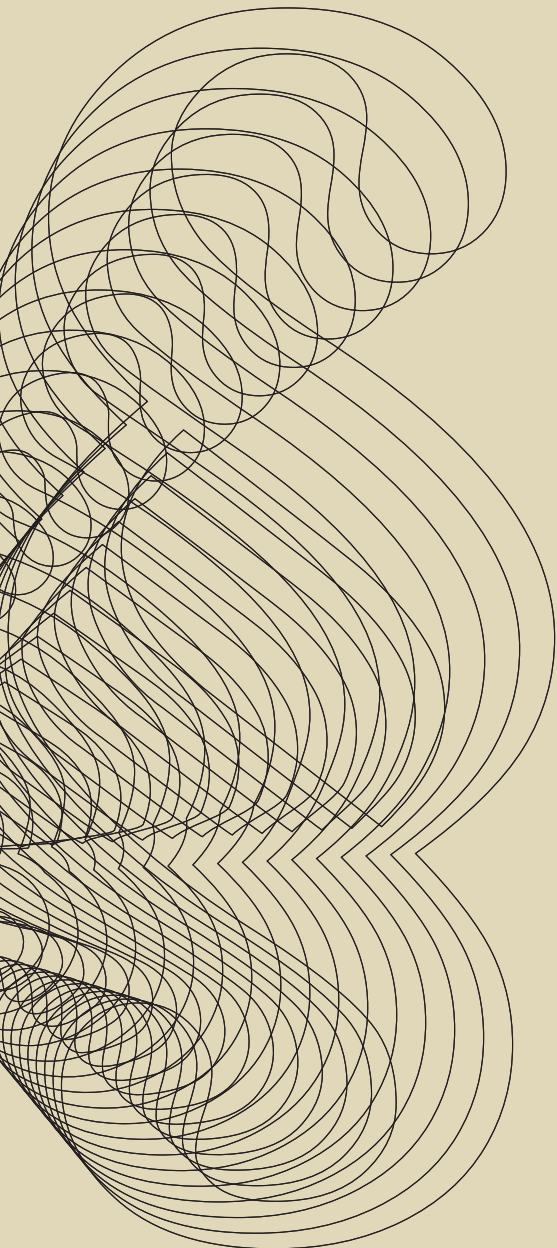
Reindrifftsrett

- Det er ervervet en alminnelig bruksrett til reindrift i feltet med grunnlag i alders tids bruk, jf. reindrifftsloven § 4.
 - Retten kan utøves innenfor de rammene som følger av reindrifftsloven.
 - På Stjernøya har utøverne i distrikt 25 andel i denne retten.
 - Det samme har Sara-gruppen. Den reindrifftsretten gruppen hadde andel i da den avviklet sin reindrift i 1992 er ikke falt bort på grunnlag av klanderverdig passivitet eller ikke-bruk.
 - På Seiland har utøverne i distrikt 24 A og 24 B andel i retten (innenfor de respektive distriktsgrensene).

Mer om det rettslige grunnlaget

- Alders tids bruk/lokal sedvanerett når det gjelder kollektive rettigheter (rettsgrunnlagene glir noe over i hverandre)
- Hevd når det gjelder rettsdannelsene for Aslak Loso (eiendomshevd) og Knut Mørk (bruksrettshevd/langhevd).
- ILO 169 gir ikke grunnlag for andre konklusjoner enn de som følger av internrettslige kilder.
 - Artikkel 14 innebærer at det skal gjennomføres en grundig kartlegging, men gir ikke konkrete føringer for resultatet.
 - Kravet i art 14 om “dominerende” bruk er ikke ulikt kravet om “eksklusiv” bruk for å erverve eiendomsrett ved bruk i alders tid (ikke krav om absolutt eksklusivitet ved alders tids bruk).
 - Reindriftens bruk av Stjernøya som sommerbeite har ikke over tid vært dominerende i forhold til de fastboendes bruk.

Enstemmighet/dissenser

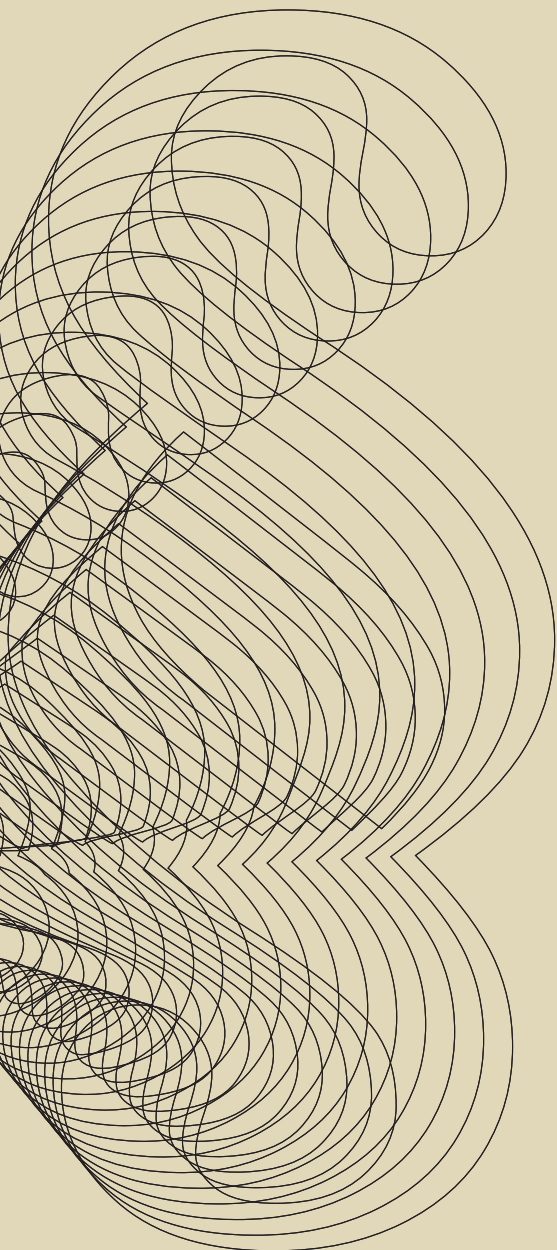
Rapporten er enstemmig på alle punkter, så nær som spørsmålet om kollektive rettigheter for lokalbefolkningen til laksefiske i sjø med faststående redskap.

- Dissensen gjelder uenighet om en konkret bevisvurdering.
 - Kjell Næss mener at det var mindre sjølaksefiske i feltet før 1905 enn det flertallet har antatt, og at det er usikkert om det har oppstått lokale rettsoppfatninger om selvstendig rett til fiske.
 - Etter hans syn har det derfor ikke vært rom for rettsdannelser ved siden av lovgivningen om laksefiske i sjø med fra og med lakseloven av 1905.
- Det er liten praktisk forskjell mellom synspunktene.
 - Etter flertallets syn har FeFo ikke bare har en “selvpålagt” plikt (jf. strategidokument 2011) til å ivareta det lokale sjølaksefisket ved konkurranse om sjølakseplassene (lite aktuelt per i dag).
 - FeFo har også en underliggende rettslig plikt til dette.

Anke/overprøving

- FeFo skal etter finnmarksloven § 34 uten ugrunnet opphold ta stilling til kommisjonens konklusjoner, og sørge for tinglysninger mv. om man er enig i konklusjonene.
- Tvister om kommisjonens konklusjoner kan bringes inn for Utmarksdomstolen for Finnmark (ikke oppnevnt) innen 20. september 2013, jf. finnmarksloven § 38.
 - Tvister om konklusjoner i rapporten (eller spørsmål som ikke er realitetsbehandlet her), kan alternativt også bringes inn for de alminnelige domstolene.
- Partene kan som alternativ til å gjøre kommisjonens konklusjoner til gjenstand for rettslig prøving, anmode kommisjonen om å mekle, jf. finnmarksloven § 34.

FINNMÁRKOKOMIŠUVDNA
FINNMARKSKOMMISJONEN

Mer informasjon

www.finnmarkskommisjonen.no

www.finnmarkskommisjonen.no

Takk for oppmerksomheten!